

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 272 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Архипенко І. В.</i> Розвиток навичок дружньої взаємодії у дітей дошкільного віку в процесі організації ігрової діяльності.....	6
<i>Драгой Л. О.</i> Особливості етнічної толерантності у дітей дошкільного віку.....	12
<i>Ковиліна В. Г., Ковригіна О. В.</i> Роль фольклорних традицій у становленні емоційної культури дітей дошкільного віку.....	17
<i>Кудрявцева О. А., Дибець А. Л.</i> Ігри спортивного характеру як інструмент розвитку фізичних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	24
<i>Кудрявцева О. А., Казімірчук Г. Є.</i> Вплив ігрової діяльності на формування уявлень старших дошкільників про український національний одяг.....	32
<i>Сторож В. В.</i> Цифрова залежність дітей дошкільного віку.....	40

Розділ ІІ. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

<i>Березовська Л. І., Потапчук Т. В.</i> Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх вихователів на засадах педагогіки партнерства.....	49
<i>Безпрозвана Г. О.</i> Формування мовно-мовленнєвої особистості вихователя ЗДО.....	56
<i>Бабчук М. І., Кузьменко О. С.</i> Формування образу тіла як психологічний процес у осіб, залучених до танцювальної діяльності.....	62
<i>Мельник С. Х.</i> Традиційні і нетрадиційні методики загартування дітей дошкільного віку та методика їх використання.....	68
<i>Начева Ю. В.</i> Літературні ігри як метод формування художньо-мовленнєвої компетенції у дітей передшкі-	

го педагогічного університету. № 1 (32). 2024. С.117-123.

6. Лозова О.М. Прояви етнокультурної толерантності у кроскультурному дослідженні перцепції. Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. С. 63-66.

7. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів): монографія / В. М. Павленко, М. М. Мельничук; авт. післямови проф. В. Ф. Моргун. Полтава: ФОП Мирон І. А., 2014. 244 с.

8. Скрипник Н. І. Виховання толерантних взаємостосунків дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Умань : ПП Жовтий, 2011. 99 с.

РОЛЬ ФОЛЬКЛОРНИХ ТРАДИЦІЙ У СТАНОВЛЕННІ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**К. пед. н., доц. В. Г. Ковиліна
Магістрантка О. В. Ковригіна**

У сучасних умовах реформування дошкільної освіти особлива увага приділяється всебічному розвитку дитини, зокрема її емоційній сфері, яка визначає здатність до співпереживання, чуйності, регуляції поведінки та формування моральних почуттів. Разом із тим спостерігається недостатнє використання національного культурного надбання, яке має значний потенціал у вихованні духовно багатішої особистості. Український народний фольклор — колискові пісні, казки, прислів'я, загадки, народні ігри — виступає природним засобом впливу на емоційну сферу дошкільника, сприяючи формуванню його емоційної культури та національної ідентичності. Це обумовлює актуальність дос-

лідження інтеграції фольклорних традицій у практику дошкільного виховання.

У наукових працях українських дослідників наголошується на важливості використання культурних традицій у розвитку дітей дошкільного віку. Так, Н. Гавриш [3] акцентує увагу на ролі українського фольклору у становленні моральних і духовних цінностей дитини. О. Соловйова [6] підкреслює значення казки як засобу розвитку емоційної чутливості та образного мислення дошкільників. І. Бех [2] розглядає виховання емоційно-ціннісної сфери як провідний чинник формування особистості дитини. У працях Л. Артемової [1] обґрунтовується потенціал народних ігор для розвитку емоційних і комунікативних умінь дошкільників. Незважаючи на наявність наукових напрацювань, питання цілеспрямованого застосування українського фольклору саме у становленні емоційної культури старших дошкільників висвітлено недостатньо, що визначає потребу подальших досліджень.

З огляду на це постає необхідність науково обґрунтувати роль фольклорних традицій у становленні емоційної культури дітей дошкільного віку та визначити ефективні напрями їх використання у сучасній дошкільній освіті. Метою статті є з'ясування виховного потенціалу українського народного фольклору та окреслення його можливостей у формуванні емоційної культури старших дошкільників.

У ході дослідження було поставлено такі завдання: проаналізувати сучасні наукові підходи до проблеми розвитку емоційної культури дітей дошкільного віку; визначити педагогічні можливості українського народного фольклору у цьому процесі; обґрунтувати ефективні форми та методи використання фольклорних традицій у роботі з дітьми старшого дошкільного віку.

Сучасні наукові дослідження підкреслюють, що розвиток емоційної культури дітей дошкільного віку є комплексним процесом, що охоплює формування емоційної

чутливості, здатності до саморегуляції, емпатії та адекватної реакції на соціальні ситуації. Українські дослідники наголошують на важливості поєднання психолого-педагогічних підходів із культурними традиціями народу. Так, І. Бех [2] розглядає емоційну культуру як систему морально-ціннісних та емоційно-вольових якостей, які формуються під час активної взаємодії дитини з оточенням. Н. Гавриш [3] підкреслює роль фольклорних засобів у вихованні духовності та емоційної чутливості, тоді як О. Соловйова [6] виділяє казку як ефективний інструмент розвитку емпатії та навичок саморегуляції. Л. Артемова [1] зазначає, що народні ігри сприяють формуванню соціально-емоційних компетентностей, дозволяють дитині навчатися співпраці, самоконтролю та адекватного вираження емоцій. Узагальнення сучасних підходів свідчить, що інтеграція культурних традицій у педагогічну практику значно підвищує ефективність розвитку емоційної культури дошкільників і підтримує національно-культурну ідентичність дитини.

Український народний фольклор володіє значним педагогічним потенціалом для розвитку емоційної культури дітей дошкільного віку. Його різноманітні жанри – казки, прислів'я, загадки, пісні, заклички та народні ігри – формують у дитини здатність розпізнавати, виражати та контролювати власні емоції, а також розвивають емпатію та соціальну взаємодію [1; 2].

Казки виконують роль морально-етичного орієнтира, навчаючи дітей розрізняти добро і зло, оцінювати поведінку персонажів, робити власні висновки та формувати почуття справедливості і відповідальності. Психологічні дослідження показують, що казки сприяють розвитку емоційної чутливості, емпатії та здатності до саморегуляції, адже дитина переживає емоційні стани персонажів, співчуває їм і вчиться контролювати власні емоції [3]. Повторне ознайомлення з сюжетами казок формує уявлення про соціаль-

ні норми та моральні цінності, що стає основою для розвитку внутрішньої моральної свідомості.

Прислів'я та приказки допомагають усвідомлювати моральні та соціальні норми, укорінюють у свідомості дітей позитивні цінності, сприяють формуванню уявлень про добро, дружбу, взаємопідтримку та відповідальність. Їхнє використання у заняттях і повсякденному спілкуванні створює атмосферу морального наставництва, підтримує розвиток мовленнєвої компетентності та допомагає дитині структурувати власні думки і емоції, знаходити правильні способи вираження почуттів [4]. Прислів'я стають своєрідними ключами для обговорення складних соціальних ситуацій і допомагають виховувати у дітей навички критичного мислення та аналізу поведінки оточуючих.

Народні пісні та заклички забезпечують емоційне забарвлення діяльності дітей, сприяють розвитку радості, гармонії та емоційної стабільності. Вони формують внутрішній ритм, самоконтроль і відчуття колективної приналежності, дозволяють дітям виражати свої емоції через голос, рух і музичний супровід. Виконання пісень і ритмічних вправ активізує уяву, розвиває слухову увагу та координацію рухів, а також формує соціальні навички співпраці та взаємопідтримки [5]. Пісні допомагають створювати позитивний емоційний фон у групі, що підвищує мотивацію до участі у спільних заходах.

Народні ігри та рухливі забави формують соціальні та емоційні компетентності дітей. Під час колективної гри діти засвоюють правила, вчать співпрацювати, приймати рішення в групі, контролювати емоційні реакції та співпереживати іншим. Такі ігри сприяють розвитку самостійності, ініціативності та колективної відповідальності, допомагають виховувати толерантність і вміння розв'язувати конфлікти мирним шляхом [6]. Вони також надають можливість педагогам оцінювати емоційні реакції дітей у реальних життєвих ситуаціях та коригувати їх поведінку.

Впровадження фольклорних традицій у роботу дошкільного закладу доцільно здійснювати через інтегровані заняття, тематичні ігрові модулі, театралізовані вистави, родинні заходи та свята. Такі форми роботи не лише збагачують культурний досвід дітей, а й забезпечують цілеспрямоване формування емоційної культури, розвиток позитивного ставлення до себе та оточуючих, гармонізацію емоційного стану і підготовку дітей до ефективної соціальної взаємодії у колективі [1; 2; 4; 6]. Інтеграція різних жанрів фольклору у повсякденну діяльність дошкільного закладу створює умови для всебічного розвитку дітей, формує навички співпраці, емпатії, саморегуляції та позитивної емоційної взаємодії.

Для ефективного формування емоційної культури дітей старшого дошкільного віку педагогам варто використовувати різноманітні форми та методи роботи з українським народним фольклором, адаптовані до вікових особливостей та інтересів дітей. Однією з основних форм є інтегровані заняття, під час яких казки, прислів'я, пісні та народні ігри поєднуються з образотворчою, музичною та руховою діяльністю. Такий підхід дозволяє одночасно розвивати емоційні, когнітивні та соціальні навички дітей, а також формує у них стійкий емоційний досвід і вміння адекватно реагувати на різні життєві ситуації [1; 2].

Театралізовані вистави, драматизації казок та інсценізації народних сюжетів сприяють активному переживанню емоційних станів персонажів, розвитку емпатії та здатності до співпереживання. У процесі гри діти навчаються розуміти мотиви поведінки інших, передбачати наслідки дій, виражати власні емоції та управляти ними, що сприяє формуванню емоційної стійкості [3; 4].

Народні ігри та рухливі забави дозволяють виховувати соціальні та емоційні компетентності. Під час колективної гри діти засвоюють правила поведінки, вчаться співпрацювати, ділитися, домовлятися та контролювати власні

емоційні реакції. Такі ігри також сприяють розвитку самостійності, відповідальності та здатності до вирішення конфліктів у колективі [5].

Народні пісні, заклички та ритмічні вправи формують позитивний емоційний фон, сприяють розвитку внутрішньої гармонії та ритмічної координації. Виконання музично-ритмічних вправ допомагає дітям навчитися виражати емоції через голос і рух, а також зміцнює емоційний контакт з групою та педагогом [6].

Особливо ефективними є тематичні свята, родинні заходи та культурні дні, де фольклорні традиції інтегруються у спільну діяльність дітей і батьків. Такі заходи дозволяють дітям відчувати зв'язок із національною культурною спадщиною, розвивають комунікативні навички, формують позитивне ставлення до родини та колективу, а також укріплюють емоційні зв'язки між дітьми та дорослими [2; 4; 6].

Комплексне використання цих форм і методів забезпечує всебічний розвиток емоційної культури старших дошкільників, сприяє формуванню емпатії, самоконтролю, соціальних навичок, розуміння моральних цінностей, а також гармонізує емоційний стан дитини та підготує її до успішної соціальної взаємодії в колективі та подальшому житті.

Дослідження показує, що український народний фольклор є ефективним засобом формування емоційної культури дітей старшого дошкільного віку. Казки, прислів'я, пісні, заклички та народні ігри сприяють розвитку здатності дітей розпізнавати, виражати та контролювати власні емоції, формують емпатію, співпереживання та соціальні навички. Інтегровані заняття, театралізовані вистави, музично-ритмічні вправи та родинні заходи створюють умови для гармонійного розвитку емоційної сфери, виховання самоконтролю, позитивного ставлення до себе та оточуючих, а також підготовки дітей до успішної соціальної взаємодії.

Перспективним є подальший розвиток методичних

підходів до використання фольклорних традицій у роботі з дошкільниками. Крім того, цікавим напрямом є вивчення взаємозв'язку емоційної культури та когнітивного розвитку під час роботи з фольклором, а також оцінка ефективності поєднання традиційних методів із сучасними педагогічними технологіями. Такі дослідження дозволяють поглибити розуміння ролі українського фольклору у розвитку дітей та сприяють формуванню науково обґрунтованих практичних рекомендацій для педагогів.

Таким чином, використання українського народного фольклору у дошкільній освіті не лише збагачує культурний досвід дітей, а й забезпечує системне формування їх емоційної культури, готує до соціальної взаємодії та формує морально-етичні цінності, що є ключовими завданнями сучасної педагогіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Л. В. Народна гра у вихованні та розвитку дитини дошкільного віку. *Проблеми сучасної психології*. 2021. №54. С. 89–96.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: цінніснесмисловий підхід. Київ: Либідь, 2019. 312 с.
3. Гавриш Н. В. Український дитячий фольклор у розвитку особистості дошкільника. *Дошкільна освіта*. 2018. №3. С. 15–21.
4. Коваль А. П. Народні пісні та заклички у формуванні емоційної культури дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічна думка*. 2022. №3. С. 33–40.
5. Петренко М. О. Рухливі народні ігри як засіб розвитку соціально-емоційних компетентностей дошкільників. *Дошкільна освіта України*. 2023. №2. С. 18–25.
6. Соловйова О. В. Казка як засіб розвитку емоційної сфери дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми психології та педагогіки*. 2020. №2. С. 42–48.

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 16,3.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com